

Asia: VN/2575/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain, terveydenhuoltolain sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Vastaajataho:

Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoimintaelin

Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistaminen

1a) Hyvinvointialueen olisi esityksen mukaan yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava *alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä*. Onko ehdotus mielestänne tarkoituksenmukainen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistamiseksi?

Huomioitanne [Tätä kokeillaan juuri Etelä-Savossa ja kokemuksen perusteella voidaan todeta, että on hyvä yhteistyöfoorumi ja peruskuntien osallisuutta lisäävä rakenne]

1b) Millä taholla tulisi käsityksenne mukaan olla vastuu alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän muodostamisesta?

Huomioitanne [Vastuun tulee olla selkeästi määritelty. Hyvinvointialueen vastuulla tulisi olla yhteistyöryhmän koordinointi. Koulutuksen järjestäjillä tulee olla velvollisuus nimetä ja osallistua tähän yhteistyöryhmään.]

2) Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulisi laatia opiskeluhuollon toteuttamiseksi *kunnan opiskeluhuoltosuunnitelma*, joka liitettäisiin lastensuojelulain (417/2007) 12 §:n mukaiseen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Onko esitys mielestänne tarkoituksenmukainen?

Huomioitanne [Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulisi voida laatia yhteistyössä koko hyvinvointialueen kattavaksi, koska kehittämistarpeet ovat alueen kunnilla pääpiirteissään yhteisiä. Alueelliseen suunnitelmaan voisi liittää yksittäisen kunnan erityispiirteistä johdettavia painopisteitä. Em. yhteisestä suunnitelmasta on hyviä kokemuksia Etelä-Savon maakunnasta. Opiskeluhuoltosuunnitelman liittäminen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on kannatettava.]

3) Hyvinvointialueella tulisi olla *alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma*. Se valmisteltaisiin alueellisessa opiskeluhoollon yhteistyöryhmässä ja hyväksyttäisiin hyvinvointialueen aluevaltuustossa. Alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma liitettäisiin lastensuojelulain 12 §:ssä tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Huomioitanne esityksestä?

Kannatettava esitys, joka edistää opiskeluhoollon yhtenäisyyttä hyvinvointialueella. Yhtenäisyys on avainasemassa tehokkaan palveluntuotannon näkökulmasta kun järjestämisvastuu on yhdellä toimijalla eli hyvinvointialueella.

4) Mikäli esitys ei mielestänne riittävästi huomioi erilaisia opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä, kuten esimerkiksi ne, jotka toimivat useamman kunnan alueella tai yksityiset koulutuksen järjestäjät, millä tavoin muuttaisitte esitystä?

5) Hyvinvointialue järjestää opiskeluhooltopalvelut 1.1.2023 alkaen. Näettekö, että opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on yhdessä hyvinvointialueen kanssa edellytykset huolehtia oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n mukaisesti siitä, että opiskeluhoollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus?

Huomioitanne [Essoten alueella kuntayhtymä on järjestänyt oppilas- ja opiskeluhoollon palvelut v. 2017 alkaen. Koulutuksen järjestäjien ja kuntayhtymän yhteistyö on suunnitelmallista ja säännöllistä. Essoten psykososiaalisen tuen, kouluterveydenhuollon, psykiatrian, lapsiperheiden sosiaalityön yms. sote-integroitu toiminta tukee lasten ja perheiden hyvinvointia yhtenäisenä palvelukokonaisuutena.]

Opiskeluhoollon yksilökohtaisen työn kirjaaminen, rekisterinpito ja tietosuoja

6) Esityksessä täsmennetään opiskeluhoollon kirjaamiseen, rekisteröintiin ja tietojen salassapitoon liittyviä oppilas- ja opiskelijahuoltolain säännöksiä. Huomioitanne esityksestä?

Kuraattoreiden asiakaskertomusten tallentaminen sosiaalihuollon rekisteriin selkeyttää nykyistä tilannetta ja luo selkeät raamit sille, mitä säädöksiä näihin sovelletaan. Myös saumaton yhteistyö sosiaalihuollon toimijoihin helpottuu, kun tiedonvaihto on sujuvampaa esimerkiksi kasvatus- ja perheneuvonnan tai perhetyön kanssa. Opiskelijan sujuvampi ja oikea-aikaisempi apu on helpompi järjestää opiskeluhoollon ja sosiaalihuollon yhteistyönä.

Myös koulun henkilökunnan yhteydenoton mahdollistaminen lainsäädännössä opiskeluhoollon terveydenhuollon työntekijöihin on oppilaan tai opiskelijan edun mukaista. Opiskeluhoollon tulee olla yhtenäinen kokonaisuus ja siinä ei tule olla turhan moniportaista järjestelmää.

7) Miten arvioisitte esitysluonnosta tietosuojasäätelyn näkökulmasta?

Tietosuojan näkökulmasta ei esityksessä ole puutteita.

8) Opiskeluhoollon siirtyessä hyvinvointialueelle tulee myös opiskeluhoollon psykologien ja kuraattorien kirjaamat asiakastiedot tallentaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin eli Kanta-palveluihin. Kanta-palveluihin liittymisen määräaajoista säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Psykologien tietojen tallentaminen tulisi aloittaa heti hyvinvointialueiden aloittaessa. Sosiaalihuollon ja kuraattorien liittymisvelvoitteen määräaika on 1.9.2024. Arvioitko tarvittavien muutosten olevan mahdollisia näiden määräaikojen puitteissa?

Kyllä

Muut huomiot esityksestä

9) Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:n mukaan oppilaitoksen työntekijän tulee olla yhteydessä opiskeluhoollon psykologiin tai kuraattoriin, jos oppilaitoksen tai opiskeluhoollon työntekijä arvioi opiskelijan tarvitsevan opiskeluhoollon psykologi- tai kuraattoripalveluja. Esityksessä ehdotetaan, että yhteydenotto opiskeluhoollon palveluihin koskisi psykologin ja kuraattorin palveluiden lisäksi myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärin ja terveydenhoitajan palveluja. Yhteydenotto tapahtuisi jatkossa yhteisymmärryksessä oppilaan tai opiskelijan kanssa. Huomioitanne esityksestä?

Opiskelijan koulunkäynnin sujumisen varmistamiseksi on välttämätöntä, että oppilaitoksen henkilöstö voi olla yhteydessä opiskeluhoollon henkilöstöön ilman opiskelijan suostumusta. Vaikka opiskelijan suostumusta ei tarvita, tulisi lainsäädännöllä varmistaa, että opiskelija ja/tai hänen huoltajansa tietää yhteydenotosta ja näin ollen voi tarvittaessa tosiasiallisesti antaa oman näkemyksensä asiaan oikea-aikaisesti.

10) Hyvinvointialue järjestää 1.1.2023 alkaen opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut, kouluterveydenhuollon sekä lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opiskeluterveydenhuollon. Voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 24 §:n mukaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaa ja kehittää yhteistyössä Opetushallituksen kanssa edellä mainittuja palveluja. Esityksen mukaan Opetushallitus ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaisivat ja kehittäisivät yhdessä yhteisöllistä opiskeluhoollon ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella olisi päävastuu edellä mainittujen hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palvelujen ohjauksesta ja kehittämisestä. Pidätekö esityksen mukaista ohjaus- ja kehittämisvastuun muutosta tarkoituksenmukaisena vai tulisiko Opetushallituksen ohjaus- ja kehittämisrooli säilyttää nykyisellään?

Kyllä, esitys on tarkoituksenmukainen

11) Mahdolliset muut huomionne esitysluonnoksesta?

Viitaten kohtaan 10: Kehittämis- ja ohjausvastuun tulee olla siellä, missä muunkin sosiaali- ja terveydenhuollon. Yhteistyö Opetushallituksen kanssa tulee kuitenkin olla saumatonta sillä koulutuksen järjestäjän ja opiskeluhoollon muodostavat symbioottisen kokonaisuuden, joita ei voi täysin erottaa toisistaan, sillä yhteisöllinen opiskeluhoollon kuuluu molempien vastuulle.

Opiskeluhoollon kertomuksen kirjaamisen tarkennukset ovat tarpeellisia ja selkeyttäviä. On hyvä kirjata myös, että opiskeluhoollon kertomuksen kirjaaminen on koulutuksen järjestäjän vastuulla ja muut monialaisen asiantuntijaryhmän jäsenet tekevät vain täydentäviä välttämättömiä kirjauksia. Monialaisen asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön tulee olla oppilaitoksen henkilöstöä ja sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijät toimivat asiantuntijaroolissa omasta substanssistaan.

Opetuksen tai koulutuksen järjestäjän toimitilojen vuokramääritys tulee tehdä samoin perustein kuin hyvinvointialueen muidenkin toimitilojen vuokra.

Lain soveltamisohjeissa tulee kuvata tarkemmin, mitä tarkoitetaan kouluterveydenhuollossa hoidettavilla äkillisillä, oireiltaan lieväkkoilla sairastumisilla tai lieville tapaturmilla.

Oppilas- ja opiskeluhoollon lääkärintarkastukset tulee voida jatkossa kohdentaa vaikuttavuuden ja asiakassegmentoinnin perusteella niille oppilaille ja opiskelijoille, jotka palvelua tarvitsevat. Tällöin koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärin palvelun saatavuus voitaisiin paremmin varmistaa eniten

tarvitseville. Tätä muutosta varten tulee valmistella laki soveltamisohjeineen. Asia on tällä hetkellä ajankohtainen, koska koronapandemiasta aiheutunut hoitovelka on suuri.

Virtaniemi Jaana
Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä